

Valtiovarainministeriö

VM10.12.2020; VM005:00/2020

Lausunto luonnoksesta veronumeromenettelyn laajentamista koskevaksi hallituksen esitykseksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa luonnoksesta veronumeromenettelyn laajentamista koskevaksi hallituksen esitykseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että rakennusalalla käytössä oleva veronumeromenettely otettaisiin käyttöön myös laivanrakennusalalla. Veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annettuun lakiin tehtäisiin menettelyn soveltamisalan laajentamisen edellyttämät muutokset. Työturvallisuuslakia muutettaisiin siten, että yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä koskevat velvollisuudet ulotettaisiin koskemaan myös telakka-alueella tapahtuvaa työskentelyä. Lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2020.

Sisäministeriön poliisiosasto lausuu asiasta seuraavaa:

Yleistä

Poliisiosasto pitää hallituksen esitystä yleisesti kannatettavana.

Veronumeromenettely on tällä hetkellä käytössä rakennusalalla, josta siitä on hyviä kokemuksia harmaan talouden torjunnassa. Laivanrakennusalaa voidaan hyvällä syyllä rinnastaa olemassa olevien harmaan talouden riskien vuoksi rakennusalaan. Kummatkin toimialat ovat varsin työvoimariippuvaisia ja ne tarvitsevat hetkittäin paljon erilaisia osaajia. Sekä rakennusalalla että laivanrakennusalalla työmailla käytetään paljon ulkomaalaisia yrityksiä, ulkomaisia työntekijöitä tai ulkomaalaisia itsenäisinä yrittäjinä sekä ketjutetaan työtä alihankkijoille. Veronumeron valvontaa telakka-alueilla ja rakennusalalla yhdistää myös työn tekeminen rajattujen alueiden sisäpuolella rajoitettuine kulkuoikeuksineen, jolloin voidaan edellyttää tunnistekorttien käyttöä valvontaa varten.

Veronumeromenettelyn käyttöönotto laivanrakennusalalla toisi alalla työskentelevät ulkomaalaiset työntekijät Verohallinnon asiakasrekisteriin veronumeron saamiseksi. Tällä voidaan arvioida olevan positiivisia vaikutuksia

Lausunto

SM2033814

09.12.2020

00.02.04

SMDno-2020-2483

ennalta estävästi harmaaseen talouteen ja työsuojeluviranomaisten saamiin tietoihin valvontatapahtumissa.

Nykytilanteessa tiedon saaminen telakoilla toimivista yrityksistä ja niiden ketjutuksista sekä työntekijätiedoista ovat varsin haasteellisia. Kuvallisten tunnustekorttien ja luetteloiden pitäminen telakka-alueella työskentelevistä henkilöistä ovat tärkeitä tietoja työsuojeluviranomaisille vaikuttavan valvonnan toteuttamiseksi.

Voimassa olevan työturvallisuuslain mukaan rakennustyömaalla työskentelevistä ei tarvitse ylläpitää tietoja, mikä yritys toimii tilaajana luetteloon merkitylle työnantajalle. Olemassa olevista luetteloista ei saa selville tietoa sopimusten ketjuttamisesta. Ulkomaisen työvoiman käytön valvonnan ja tilaajavastuuvälön kannalta olisi perusteltua, jos luettelon pitämiseen liittyisi myös velvollisuus ylläpitää tiedot sopimusketjuista.

Ulkomaisten työntekijöiden hyväksikäytön ehkäisemiseksi viranomaisten tulisi saada tietoja palkanmaksuun liittyen myös tilanteissa, joissa Suomella ei ole verotusoikeutta maksettuun suoritukseen. Kaikista työntekijöistä tämä ei ole mahdollista, mutta osa ulkomaisista yrityksistä on toiminut Suomessa pitkään, jolloin myös veronumeromenettelyn myötä entistä useampi sekä lähettävä yritys että lähetetty työntekijä päätyisi Verohallinnon tietoon ja myös verovelvolliseksi Suomeen.

Työntekijä- ja urakkatietojen ilmoittamismenettely

Hallituksen esityksen mukaan veronumeromenettelyn käyttöönoton yhteydessä ei ole tarkoitusta ottaa samalla käyttöön työntekijätietojen ja urakkatietojen ilmoittamisvelvollisuutta. Rakennusalalla toimittiin veronumeron käyttöönoton yhteydessä vastaavalla tavalla ja säädöksiä jouduttiin myöhemmin täydentämään. Valvonnan suorittaminen ilman ilmoittamisvelvollisuuksien käyttöönottoa, veronumeromenettelystä ei tule tehokasta työkalua. Veronumeromenettelyn lisäksi tarvittaisiin työntekijä- ja urakkatietojen ilmoittamismenettely, jolloin Verohallinnolla olisi edellytykset valvoa esimerkiksi ulkomaisten työntekijöiden ja ulkomaisten yritysten Suomessa oleskelun aikaa ja siten verovelvollisuuden syntymistä lähes reaaliaikaisesti. Tietojen läpinäkyvyys edistäisi lain tavoitteita.

Työntekijätietojen ylläpitäminen

Hallituksen esityksen mukaan veronumeromenettelyn laajentaminen laivanrakennusalalle toteutettaisiin lainsäädännössä muuttamalla veronumerolakia sekä työturvallisuuslaki. Työturvallisuuslain muutos tunnusteen käyttämisestä yhteisellä työmaalla ulotettaisiin koskemaan myös telakka-alueita. Tämä tarkoittaa, että telakka-alueella työskentelevistä tulisi olla olemassa yhteinen henkilölistaus. Harmaan talouden ja työturvallisuus valvonnan ja torjunnan kannalta listausta on pidettävä erittäin hyvänä.

Hallituksen esityksen mukaan veronumeromenettelyä ei sovelleta tilanteisiin, kun alihankintaa tai ulkomaisia työntekijöitä käytetään vain vähäisissä määrin. Tätä asiaa tulisi vielä harkita uudelleen. Harmaan talouden toimijat pyrkivät käyttämään juuri tällaisia tilanteita hyödyksi. Vähäisissä määrin termi tulee määritellä tarkasti, jotta tarkastuksissa voidaan puuttua epäkohtiin. Lisäksi

tulisi edellyttää, että tällaisetkin työntekijät merkitään telakka-alueella oleviin työntekijälistoihin ja heidän työskentelyaikansa dokumentoidaan.

Muuta, Pilottihanke rakennusalalla

DHS Oy Audit Partners on toteuttamassa pilottihanketta; harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta julkisissa hankinnoissa. Hankkeessa tehdään noin 20-30 työmaatarkastusta Helsingin, Espoon ja Tampereen kaupungin osoittamissa kohteissa. Hanke on edelleen meneillään. Hankkeesta saatujen alustavien tietojen perusteella veronumeroihin liittyen on työmailla havaittu haasteita ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeuksien ymmärtämisessä. Työmailla sekä työntekijöille että työnantajille on syntynyt väärinkäsityksiä veronumerosta ja työnteko-oikeudesta. Nämä kaksi asiaa liitetään helposti toisiinsa.

Veronumeromenettelyssä ei tarkisteta viranomaisten toimesta hakijan työnteko-oikeutta. Tällaista tarkastusprosessia ei ole jatkossakaan tarkoituksenmukaista säilyttää Verohallinnon vastuulle. Tarkastusprosessi edellyttäisi eri viranomaisten yhteistyötä (Migri). Mikäli työnteko-oikeus tarkistettaisiin veronumeroa myönnettäessä, ei tällaiseen valvontaan enää olisi tarvetta työmailla. Menettely yksinkertaistaisi asioiden hoitamista työmailla ja selkeyttäisi nykytilannetta.

Mikäli työnteko-oikeus olisi ulkomaalaisella määräaikainen, myös veronumero voisi olla tällöin määräaikainen. Hallituksen esityksessä tuodaan esille, että telakka-alalla työskentelevien veronumero olisi määräaikaisesti voimassa kolme vuotta, jonka jälkeen työntekijään tulisi hakea lisää aikaa, jos hän jatkaa työskentelyä laivanrakennusalalla. Mikäli ulkomaalaisten työntekijöiden valvontaa halutaan parantaa, tulisi veronumeromenettelyssä ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeus kytkeä veronumeron voimassaoloaikaan. Asia tulisi ainakin harkita jatkovalmisteluun.

Lopuksi

Poliisiosasto korostaa, että lausunnossa nostetuilla asioilla on käytännön viranomaistyön kannalta iso merkitys. Veronumeromenettelyn käyttöönotolla halutaan parantaa laivanrakennusalalla vallitsevia käytäntöjä työntekijöiden ja valvonnan kannalta. Menettely uhkaa kuitenkin jäädä muodolliseksi päätökseksi, jolloin sillä ei todellisuudessa saavuteta sitä vaikuttavuutta, jota alkuperäisesti tavoiteltiin. Ehdotetussa muodossaan hallituksen esitys ei suoranaisesti tuo valvontaan juurikaan mitään konkreettisia työkaluja.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Juha Tuovinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 09.12.2020 klo 11:05. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Sisäministeriö

Lausunto

09.12.2020

SM2033814

00.02.04

SMDno-2020-2483

4 (4)

Jakelu

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö

Kauko Aaltomaa